

Ouderenmishandeling bij thuiswonende ouderen

17 September 2025

14.00 tot 16.00 uur

Ilse Reintjes

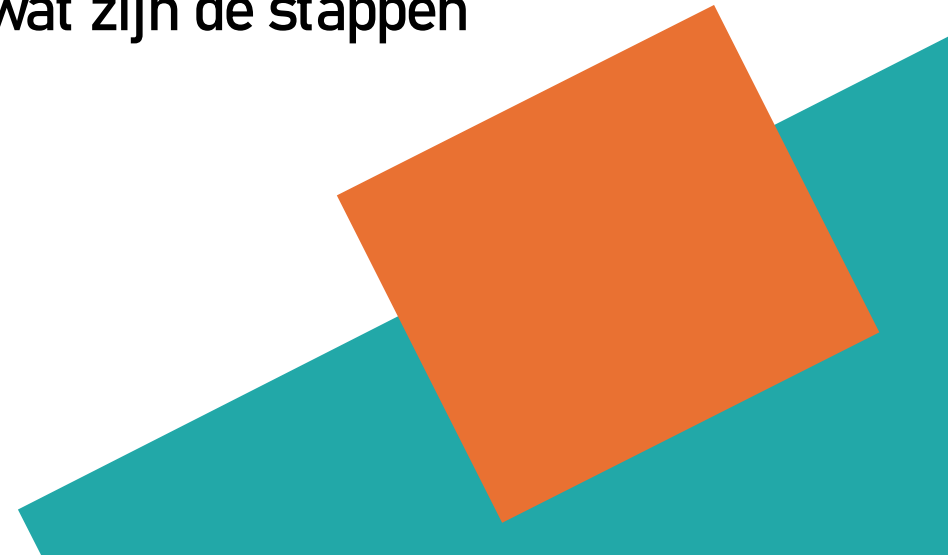

Disclosure belangen spreker

Geen (potentiële) belangenverstrengeling	Geen
Voor bijeenkomst mogelijk relevante relaties	Ja, Veilig Thuis Nederland
• Sponsoring of onderzoeksgeld • Honorarium of andere (financiële) vergoeding • Aandeelhouder • Andere relatie, namelijk:	Honorarium

Voorstellen en praktische informatie

- Kennismaken
- Wat is Ouderenmishandeling
- Vormen van Ouderenmishandeling
- Signalen van Ouderenmishandeling
- Invloed van eigen waarden en normen
- Wat kun je doen, bij wie kun je terecht en wat zijn de stappen van de Meldcode
- Gespreksvoering
- Afronding en voornemen

**Wat roept Ouderenmishandeling
persoonlijk bij jou op?**

**‘Om het te kunnen herkennen
moet je het eerst kennen’**

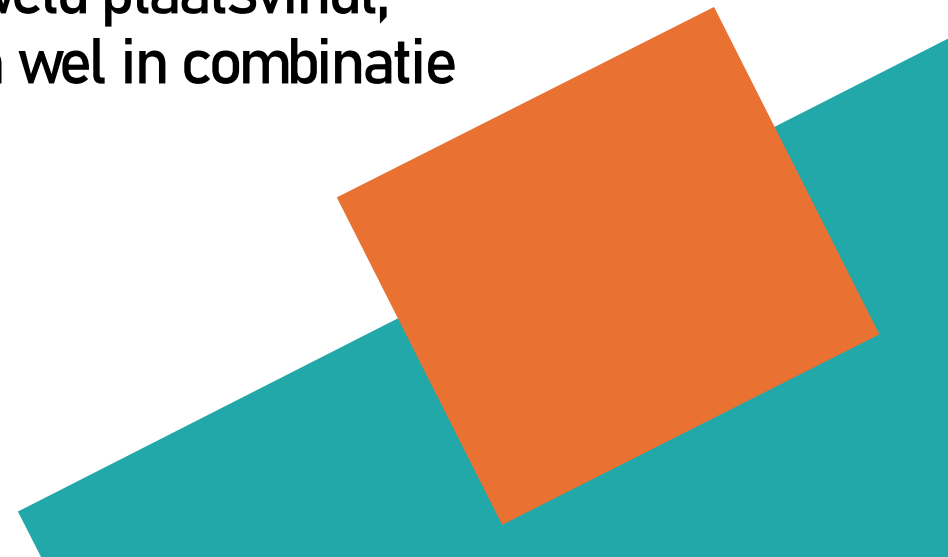
Ben Rensen

Cijfers landelijk

- Uit landelijk onderzoek van Regioplan blijkt dat 1 op de 20 thuiswonende ouderen van 65 jaar en ouder ooit te maken krijgt met Ouderenmishandeling.
- Naar schatting zijn 200.000 ouderen slachtoffer van een vorm van mishandeling, meestal tussen de 70 en 79 jaar, vaker vrouwen dan mannen

In de praktijk zien wij dat er vaak een combinatie van geweld plaatsvindt, bijvoorbeeld psychisch geweld en lichamelijk geweld, dan wel in combinatie met financiële uitbuiting.

Definitie Ouderenmishandeling

Al het handelen of nalaten van handelen t.o.v. een oudere persoon door degenen die in een persoonlijke en/of professionele relatie met de oudere staan, waardoor de oudere (herhaaldelijk) lichamelijke, psychische of materiele schade lijdt waarbij van de kant van de oudere sprake is van een vorm van gedeeltelijke of volledige afhankelijkheid.

Ouderenmishandeling: Vormen van geweld

- **Lichamelijk geweld:** knijpen, duwen, trekken
- **Psychisch geweld:** chanteren, afpersen, kleineren, dreigen, isoleren, verbale agressie (schreeuwen, ruzie)
- **Verwaarlozing (lichamelijk en/of psychisch):** geen eten, drinken, niet de juiste medicatie, te warm of te koud kleden
- **Financieel misbruik:** geld pinnen of overmaken, in testament laten zetten
- **Seksueel misbruik:** aanraken bij aan/uit kleden, in bed gaan liggen
- **Schending van rechten:** recht op vrijheid, privacy en zelfbeschikking wordt ingeperkt

Casussen

- Mevrouw B (79) is slecht ter been en daarom doet haar dochter wekelijks boodschappen voor haar. Met geld van haar moeder rekent zij ook eigen spullen af. Ze vindt dat zij dit wel mag door alles wat zij voor haar moeder doet.

Casussen

- Mevrouw F (66) en meneer F (68) hebben al jaren veel ruzie met elkaar, af en toe mondt het uit in fysiek geweld.

Casussen

- Meneer E (74) krijgt regelmatig van zijn vrouw een extra dosis slaapmedicatie zodat zij 's avonds weg kan en zij zeker weet dat haar man slaapt.

Casussen

- Mevrouw L (77) heeft een autistische dochter die altijd thuis is blijven wonen. Vanaf het moment dat mevrouw L lichamelijk achteruit gaat en meer zorg nodig heeft, vindt haar dochter dit lastig. Thuiszorg over de vloer brengt onrust voor dochter, wat zich uit in schelden en spullen kapot maken.

Risicofactoren

Oudere

- Toenemende afhankelijkheid van zorg
- Emotionele of financiële afhankelijkheid
- Ingrijpende gebeurtenissen

Pleger

- Overbelasting
- Langdurige werkloosheid of moeilijkheden op het werk
- Relatieproblemen
- Schulden
- Psychiatrische of verslavingsproblematiek

Opiniespel

Achtergrond

Mishandeling kan:

- Moedwillig zijn
(bijvoorbeeld financieel misbruik en seksueel geweld)
- Niet met opzet
(overbelasting van de mantelzorg = ontspoorde zorg)

Wat is financieel misbruik?

Financieel misbruik is het ongepast gebruik van de bezittingen van een ander.

Financieel misbruik of financiële uitbuiting bij ouderen wordt gezien als een vorm van ouderenmishandeling als er sprake is van een persoonlijke relatie.

Verschillende vormen van financieel misbruik

- Wegnemen van geld, sieraden en goederen
- Verkoop van eigendommen
- Misbruik van machtigingen/rekeningen
- Koop op naam slachtoffer
- Gedwongen testamentwijzing of wilsbeschikking
- Financieel kort houden

Wat is mantelzorg?

De zorg van een naaste voor een chronisch ziek, gehandicapt of hulpbehoevend familielid, vriend of kennis.

Wat als het mis gaat?

Als de mantelzorger door overbelasting/onmacht, onwetendheid/onkunde of compassiemoetheid onbedoeld over de grenzen van de zorgvrager heengaat, inadequate zorg levert, de zorgvrager verwaarloost of op een andere manier onbedoeld schade toebrengt.

Oorzaken overbelaste mantelzorg

Overbelasting:

- Kost tijd
- Psychische en lichamelijke belasting

Onmacht:

- Ziekte is ongeneeslijk
- Karakterverandering

Onkunde/onwetendheid:

- Missen juiste kennis
- Niet op de hoogte ziektebeeld/juiste techniek

Compassiemoetheid

Signalen van overbelaste mantelzorg

Bij mantelzorger:

- Overbelast: ervaart veel stress, slaapt slecht, lichamelijk klachten, snel geïrriteerd etc.
- Heeft weinig/geen tijd voor zichzelf of andere taken, is alleen maar aan het zorgen.
- Staat er alleen voor.
- Weigert hulp(verlening) voor oudere.

Bij zorgvrager:

- Onverzorgd, verwaarloosd uiterlijk, lichamelijk letsel.
- Veranderd eet- of slaappatroon.
- Depressieve, angstige indruk.
- Verandering in gedrag: teruggetrokken of juist veel praten.
- Professional krijgt zorgvrager niet alleen te spreken.

De Meldcode

- Stap 1: In kaart brengen van signalen
- Stap 2: Collegiale consultatie / eventueel Veilig Thuis of deskundige letselduiding raadplegen
- Stap 3: Het gesprek
- Stap 4: Wegen van de mishandeling en bij twijfel altijd Veilig Thuis raadplegen
- Stap 5: Beslissen
 - 1. Melden
 - 2. Hulp bieden en/of organiseren

Doel Meldcode

- De Meldcode is een stappenplan om professionals te ondersteunen in hoe te handelen bij vermoedens van Huiselijk Geweld en of kindermishandeling
- Met de Meldcode weet je welke stappen je moet zetten als je vermoedens hebt van huiselijk geweld of kindermishandeling.
- Het doel van de Wet verplichte Meldcode is dat sneller en adequater hulp kan worden geboden bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling, zodat het geweld stopt.

Twijfels?

- 1) Bij meer dan de helft van de meldingen, is de mishandeling langer dan een jaar aan de gang.
- 2) Iemand in een afhankelijkheidspositie kan het nooit zelf stopzetten.

Wat zie je?

Scheiden van concreet waarneembaar gedrag en interpretatie

- Concreet waarneembaar gedrag
 - Interpretatie
 - Oordeel / mening
 - Handelen
-
- Signalenlijsten protocol en www.signalenkaart.nl
 - Scheid signalen en risicofactoren van elkaar

Wat doe je met je eerste signalen?

- Benoem wat je ziet in concreet waarneembaar gedrag
- Stel een open vraag: wat is er gebeurd, hoe komt het dat enz.
- Wie/wat/waar/wanneer/ *waarom*/hoe
- Wees een OEN
- Neem je niet-pluis-gevoel serieus

Stel een open vraag

Bij het wege van de zorg kun je jezelf de volgende vragen stellen:

- Hoe groot is de afhankelijkheid van het slachtoffer?
- Is er sprake van een patroon in het gedrag?
- Wordt de relatie tussen het slachtoffer en de pleger hersteld?
- Wat is de intentie?
- Wat is het effect?
- Accepteert men hulp?
- Past het gedrag in de huidige sociale context?
- Wat zijn de huidige waarden en normen?

Stap 2 – Collegiale consultatie / raadplegen Veilig Thuis /deskundige letselduiding

1. Intern
 2. Raadplegen van Veilig Thuis kan altijd:
 - Eén- of meermalig contact (consult)
 - Kern is meedenken en coachen
 - Verantwoordelijkheid
 - Registratie
- 0800-2000

Stap 3 – Het gesprek

Stap 4 – Wegen

Stap 5 – Beslissen

- Melden
- Hulp bieden en/of organiseren

Wat doet Veilig Thuis?

Advies (= Stap 2 van de Meldcode)

- Anoniem – wordt geregistreerd op de naam beller)
- Beller krijgt handvaten om verder te kunnen

Melding (= Stap 5 van de Meldcode)

- Niet anoniem – wordt geregistreerd op naam slachtoffer
- Veilig Thuis gaat in gesprek/zet hulp in
- Beller blijft wel betrokken!
- Na onderzoek vindt er terugkoppeling plaats

Afronding: wat neem je mee van deze workshop naar jouw dagelijkse praktijk?

BEDANKT

